

2016-11-27

TJÄNSTESKRIVELSE
UBN 2014/242-630

Utbildningsnämnden

Elevers kunskapsutveckling i grundskolan

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.
2. Utbildningsnämnden beslutar att ge utbildningsenheten i uppdrag att följa upp betygsutvecklingen i resultatdialoger med rektorer för skolor med årskurserna 6-9.

Sammanfattning

I denna skrivelse redovisas hur elevers kunskapsutveckling över tid ser ut, dels mellan årskurserna 3 och 6, dels mellan årskurserna 6 och 9. Det är första gången sedan betyg infördes i årskurs 6 som en sådan jämförelse över tid är möjlig att göra och andra gången som det är möjligt att göra mellan årskurserna 3 och 6, sedan de nationella proven i årskurs 3 infördes.

Det finns inte oväntat ett samband mellan elevers resultat i nationellt prov i årskurs 3 och resultaten för samma elever i årskurs 6. Elever med goda resultat i nationellt prov i årskurs 3 har ofta goda resultat också i årskurs 6, och elever med låga resultat i årskurs 3 ligger ofta något lägre i årskurs 6. Men det finns också en hel del elever som avviker från mönstret, och framförallt är det många som inte nått kravnivån i samtliga delprov i årskurs 3 som sedan får goda resultat i årskurs 6.

Det finns även ett samband mellan betygen i årskurs 6 och 9. Mellan 10 och 15 procent av eleverna sänker sitt betyg (eller behåller ett F) mellan årskurs 6 och 9, medan 38 till 66 procent höjer betyget (eller behåller ett A), beroende på ämne. Matematik avviker från resultatmönstret genom att det där är fler (36 procent) som sänker, och färre (20 procent) som höjer betyget. Det är enbart ett fåtal elever som inte uppnått godkänt betyg i årskurs 6 i svenska och i matematik. Av dessa har i stort sett samtliga lyckats uppnå godkända betyg i årskurs 9.

Ärendet

I detta ärende redovisas hur elevers resultat utvecklas från nationellt prov i årskurs 3 till årskurs 6 samt betygsutvecklingen mellan årskurs 6 och 9. Redovisningen ingår i utbildningsnämndens utvärderingsplan för 2016.

Redovisningar av elevresultat såväl i Nacka som nationellt visar vilka resultat elever har fått vid en viss tidpunkt i ett prov eller i betyg. Utbildningsenheten menar att det är viktigt att även analysera och sätta ljuset på elevernas resultatutveckling över tid för att fokusera på att alla elever, oavsett utgångsläge, ges stöd och stimulans för att utvecklas vidare. Detta är i linje med skollagens krav på att alla elever ska kunna utvecklas så långt möjligt enligt utbildningens mål och Nacka kommuns mål om ”Bästa utveckling för alla” och utbildningsnämndens fokus att alla elever ska utvecklas maximalt.

I november 2015 redovisade vi för första gången hur sambanden såg ut mellan elevers resultat i nationella prov i årskurs 3 och 6. Underlaget har använts i resultatdialoger med rektorer, och stimulerat diskussioner kring elevernas progression. I denna skrivelse redovisas sambanden mellan resultat i nationellt prov i årskurs 3 och 6 för ytterligare ett år. Här redovisas också elevernas betygsutveckling mellan årskurserna 6 och 9. Det är första gången detta kan studeras, sedan betyg infördes i årskurs 6.

Jämförelse mellan nationella prov i årskurs 3 och 6

Resultaten gäller resultat i nationellt prov i årskurs 6 i skolor i Nacka våren 2016, jämfört med resultaten för samma elev i nationellt prov i årskurs 3 tre år tidigare, det vill säga våren 2013.

Utbildningsenheten samlar in elevers resultat i nationella prov i grundskolan från skolorna i Nacka. Eftersom utbildningsenheten endast har provresultat från skolor i Nacka, kan elever som flyttat in eller ut från kommunen inte kan följas resultatmässigt¹. Jämförelsen av resultat gäller de 1 158 elever där utbildningsenheten har provresultat i både årskurs 3 och 6. Nästan två av tre av dessa elever har gått i samma skola i både årskurs 3 och 6.

Tabell 1: Antal elever som utbildningsenheten har provresultat för

	Antal elever
resultat endast åk 3	136
resultat endast åk 6	285
resultat både åk 3 och 6, olika skolor	424
resultat både åk 3 och 6, samma skola	734
Totalt	1579

¹ För årskurs 3 saknades resultat för Futuraskolan AB Lännbo. För årskurs 6 finns resultat från alla skolor.

Tabellen nedan visar de 1 158 elevernas resultat i det nationella provet i årskurs 3 våren 2012. Deltagandet i proven var högt, och det var bara en procent som inte hade deltagit i alla delprov. 18 respektive 14 procent klarade inte kravnivån i alla delprov i matematik och svenska. De som klarade kravnivån har delats upp i två grupper, en grupp som klarade kravnivån med marginal² och övriga. Syftet med uppdelningen är att kunna se om det finns skillnader i hur det går för elever som har mycket höga resultat och för dem vars resultat ligger närmare kravnivån. Det går dock inte att jämföra andelen med marginal i svenska med andelen med marginal i matematik då mätten är skapade efter vad som är möjligt utifrån de resultat som redovisas för de olika delproven.

Tabell 2: Resultat i nationellt prov i årskurs 3 våren 2013

	Matematik		Svenska	
	Antal	Andel	Antal	Andel
ej deltagit i alla delprov	9	1%	9	1%
ej klarat kravnivå i alla delprov	214	18%	165	14%
nått kravnivån övriga	670	58%	547	47%
nått kravnivå med marginal i alla delprov	265	23%	437	38%
Totalt	1158	100%	1158	100%

Resultatutvecklingen i svenska och matematik mellan årskurserna 3 och 6

Diagrammen nedan visar resultaten som eleverna i de olika resultatgrupperna sedan fick tre år senare i årskurs 6. Gruppen som inte deltagit i alla delprov redovisas inte i diagrammet då den är så liten. För eleverna som inte deltog i alla delprov i årskurs 3 varierar resultaten i årskurs 6 från A till F.

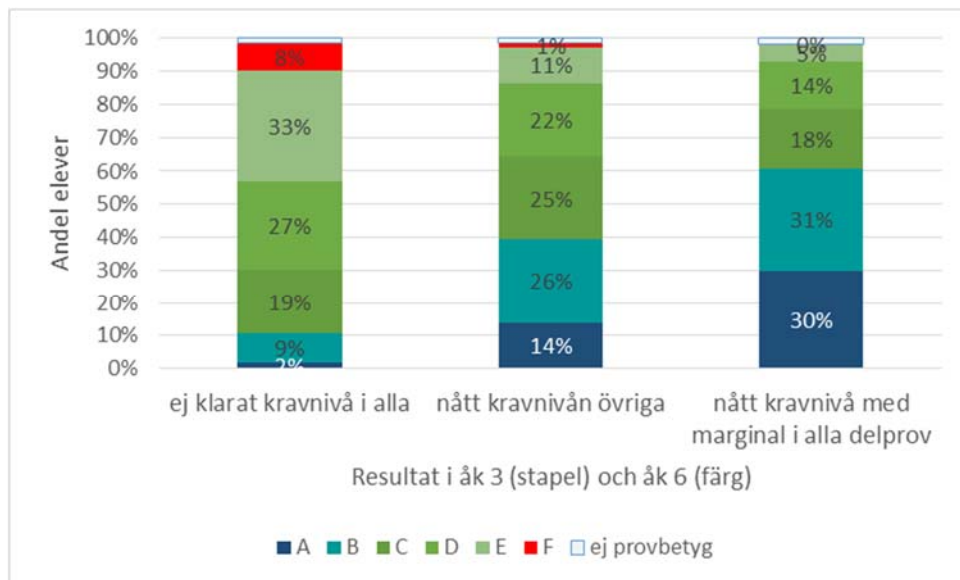
Mindre än en tiondel av dem som inte nått kravnivån i årskurs 3 fick F i provet i årskurs 6. Det gäller både svenska och matematik. I både svenska och matematik fick en tredjedel provbetyget E, medan mer än hälften fick betyget D eller högre.

Elever som nått kravnivån i årskurs 3 har högre resultat i årskurs 6 än de som inte nådde kravnivån i år 3. Bland dem som nådde kravnivån med marginal fick 61 procent provbetyget A eller B i matematik. I svenska är motsvarande andel 45 procent. Generellt är det fler elever som fick provbetyget A i svenska än i matematik i årskurs 6.

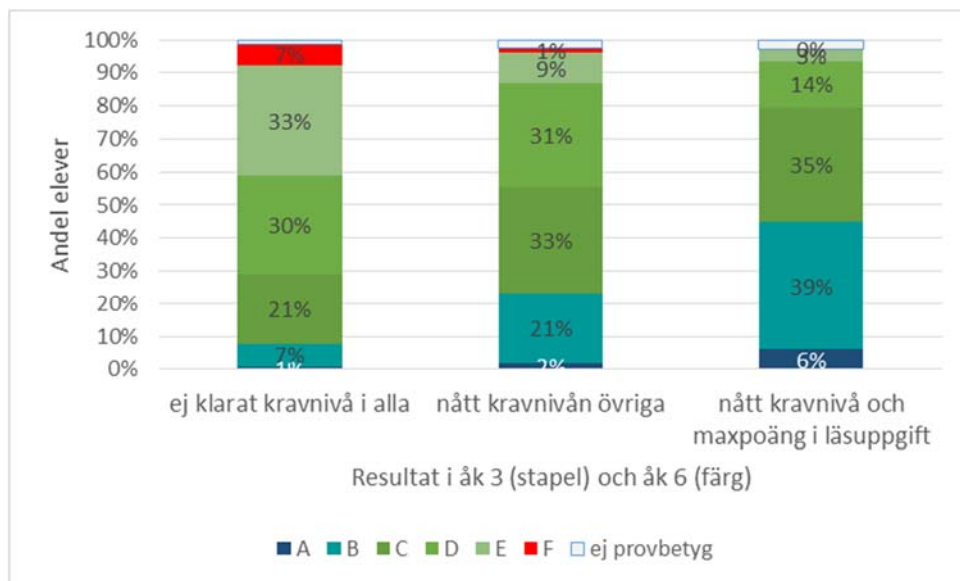
I gruppen som nått kravnivån men inte med marginal i alla delprov är resultaten i årskurs 6 blandade, från A till några enstaka F. Det gäller både svenska och matematik.

² Som marginal räknas i matematik minst 3 poäng över kravnivån i vart och ett av de sex delproven där poäng redovisas, i svenska maxpoäng i de två delprov (som gäller läsuppgifter) där poäng redovisas samt uppnådd kravnivå i övriga delprov.

Figur 1: Jämförelse mellan resultat i matematik i nationellt prov i årskurs 6 våren 2016 för elever med olika resultat i årskurs 3 våren 2013 (9 elever hade inte deltagit i alla delprov)

Figur 2 Jämförelse mellan resultat i svenska i nationellt prov i årskurs 6 våren 2016 för elever med olika resultat i årskurs 3 våren 2013 (9 elever hade inte deltagit i alla delprov)

Skillnaderna mellan grupperna liknar förra årets. Det går dock inte att jämföra resultat mellan åren rakt av då exempelvis maxpoängen i provet i årskurs 3 skiljer sig åt mellan åren.

I tolkningen behöver man vara medveten om att proven utgår från kunskapskrav för den aktuella årskursen. Proven i årskurs 3 har också annan utformning än proven i årskurs 6. I årskurs 3 vägs inte resultaten från de 6-7 delproven samman, medan det i årskurs 6 ges ett samlat provbetyg. Proven i årskurs 3 och 6 är alltså inte direkt jämförbara, men genom att titta på förändringen för eleverna över tid kan man ändå få en uppfattning om elevens utveckling mellan årskurs 3 och 6 vad gäller måluppfyllelsen i ett ämne.

Mönstret som framträder här är att det finns ett samband mellan resultat i provet i årskurs 3 och 6, vilket förstås är vad som kan förväntas. Det är positivt att många elever som hade lägre resultat i årskurs 3 fick goda resultat i provet i årskurs 6. Det kan vara ett resultat av att skolorna har anpassat och gett särskilt stöd till dessa elever. Många elever i gruppen som nådde kravnivån med marginal i årskurs 3, där provet alltså visade på mycket goda kunskaper, fick högt provbetyg i årskurs 6, men en femtedel fick provbetyget D eller E. Är detta elever som inte fått tillräckligt med stimulans och utmaning?

Jämförelse mellan betyg i årskurs 6 och 9

Den andra jämförelsen i denna skrivelse gäller betyg, där betygen i årskurs 9 våren 2016 jämförts med betygen i årskurs 6 för samma elever tre år tidigare, det vill säga våren 2013. Dessa uppgifter har utbildningsenheten fått av Skolverket. Resultaten gäller 1 131 elever i matematik och 1 100 elever i svenska som fått betyg i A-F i årskurs 9 i skolor i Nacka och som också fått betyg i A-F i årskurs 6.³

Skolverket har redovisat elevernas betygsutveckling mellan årskurs 6 och 9 på nationell nivå och i ämnena matematik och svenska i rapporten⁴. Ett resultat som är tydligt i Skolverkets rapport är att närmare hälften av eleverna som fick betyget F i matematik i årskurs 6 också fick det i årskurs 9. I svenska handlar det om en tredjedel av eleverna. I detta avsnitt går vi igenom betygsutvecklingen för eleverna i Nackas skolor och jämför med den nationella nivån.

Hur gick det för eleverna som i årskurs 6 hade F i betyg?

Det är få elever som fick F i årskurs 6 (12 elever i matematik och 8 elever i svenska ingår i Skolverkets uppgifter). Av dessa elever klarade samtliga godkänd nivå (E) eller högre i årskurs nio i svenska och i stort sett samtliga i matematik. Det är naturligtvis mycket positivt att de som fick F i årskurs 6 som regel inte hade det även i årskurs 9. Det är också en mycket låg andel elever i Nacka som går från E i årskurs 6 till F i årskurs 9 (4 procent i matematik och 2 procent i svenska). Andelarna i riket är något högre.

Betygsutvecklingen i matematik

Den generella bilden är att betygsutvecklingen i matematik, såväl i Nacka som på nationell nivå, är återhållsam mellan årskurs 6 och 9. En relativt stor andel som i årskurs 6 uppnår de högre betygen A-C gör inte längre det i årskurs 9. Det är också en relativt stor andel som ligger kvar på oförändrad betygsnivå. Av de som uppnådde E eller D i årskurs 6 är det ungefär en av tre som har en positiv betygsutveckling.

³ Vissa elever kan alltså ha gått i en skola utanför Nacka i årskurs 6.

⁴ http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publication?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3685

Det är i stora drag ett likartat mönster i Nacka och på nationell nivå när det gäller betygsutvecklingen i matematik mellan årskurs 6 och 9. Den största skillnad som framträder – till Nackas fördel – är att andelen elever med negativ betygsutveckling är betydligt lägre i Nacka än på nationell nivå. Av samtliga elever som i årskurs 6 uppnådde betyget E i matematik så var det till exempel 4 procent av eleverna i Nacka som fick F i årskurs 9, jämfört med 12 procent på nationell nivå.

Det var relativt vanligt att de som uppnådde E i årskurs 6 hade samma betyg i årskurs 9 – drygt 6 av 10 elever. På nationell nivå var det en något högre andel, 67 procent som hade oförändrat betyg. Andelen som höjde betyget från E-nivån i årskurs 6 var i Nacka 35 procent, jämfört med 23 procent på nationell nivå.

I Nacka uppnådde nästan tre av fem (58 procent) av eleverna med A i betyg i årskurs 6 även denna högsta betygsnivå när de gick ut grundskolan. Det kan jämföras med 45 procent på nationell nivå. Övriga elever med A i årskurs 6 sänkte alltså betyget i årskurs 9. Av de elever i Nacka som uppnådde det näst högsta betyget (B) i årskurs 6 var det drygt en av fem som höjde detta till ett A i årskurs 9. Det vanligaste för de som uppnådde B i årskurs 6 var dock ett lägre betyg i årskurs 9 (46 procent), medan drygt en av tre uppnådde betygsnivån B såväl i årskurs 6 som i årskurs 9.

För de som i stället uppnådde det näst lägsta betyget (D) i årskurs 6 var det vanligaste att ligga kvar med detta betyg i årskurs 9, medan knappt en av tre hade sänkt betygsnivå i slutet av grundskolan.

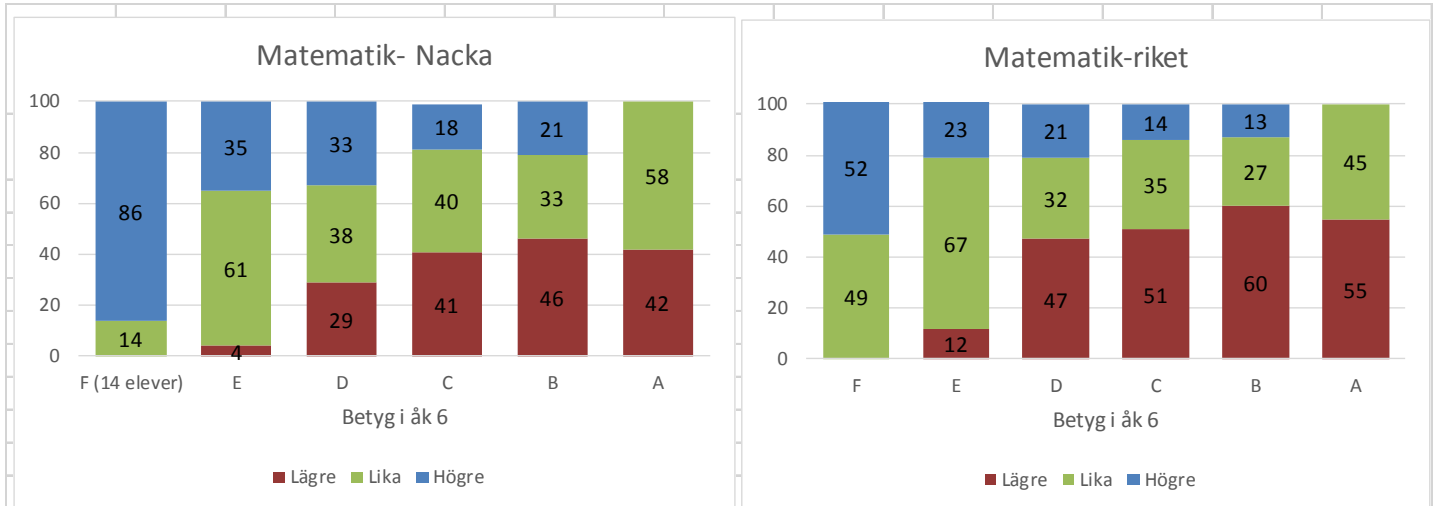
Betygsutvecklingen i svenska

De största skillnaderna, jämfört med den nationella nivån, ser vi i ämnet svenska. I Nacka är det en betydligt högre andel elever som har en positiv betygsutveckling mellan årskurs 6 och 9, jämfört med på nationell nivå. För de som uppnådde den näst högsta betygsnivån i årskurs 6 (B) i Nacka var det ungefär lika vanligt att de höjde sitt betyg till A som att de låg kvar på oförändrad betygsnivå i årskurs 9, medan ungefär en av fem gick ut grundskolan med ett lägre betyg än B.

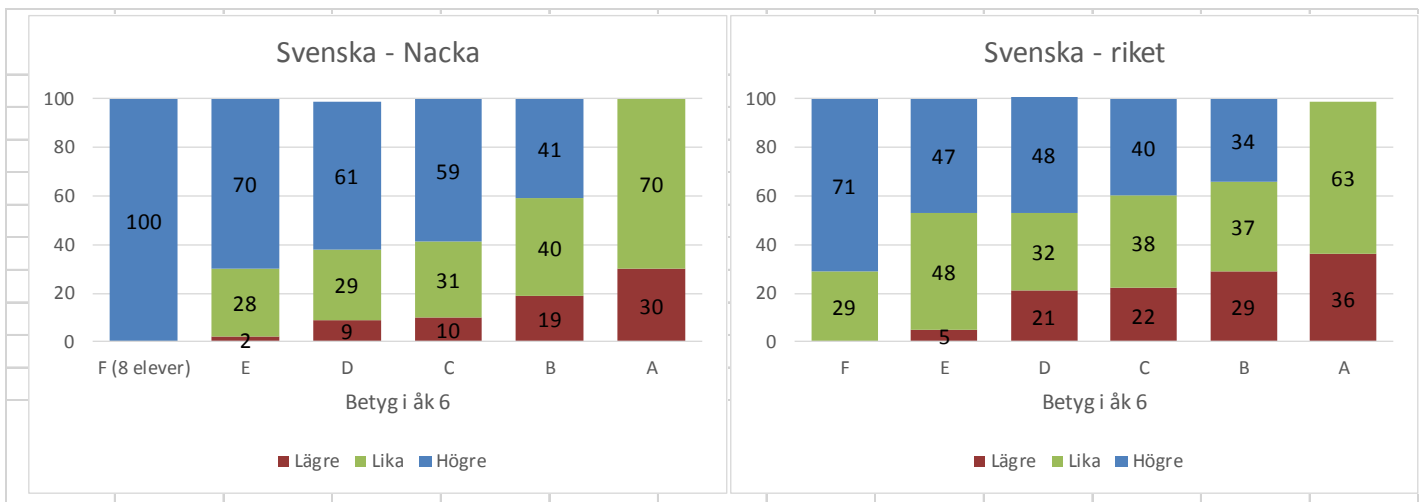
Mönstret är däremot likartat i Nacka och på nationell nivå för de elever som i årskurs 6 uppnådde högsta betyg (A) i svenska. I Nacka var det 7 av 10 elever som hade högsta betyg i såväl årskurs 6 som årskurs 9, medan 3 av 10 inte uppnådde A i årskurs 9.

Det var så många som 7 av 10 av de elever i Nacka som uppnådde betyget E i årskurs 6 som därefter hade en positiv betygsutveckling, medan det bara var 2 procent av eleverna i denna grupp som hade en negativ utveckling och fick F i årskurs 9. Knappt en tredjedel hade betyget E såväl i årskurs 6 som i årskurs 9.

Figur 3: Matematik, jämförelse mellan elevers betyg i årskurs 9 vt 2016 och betyg i årskurs 6 vt 2013, Nacka samt riket

Figur 4: Svenska, jämförelse mellan elevers betyg i årskurs 9 vt 2016 och betyg i årskurs 6 vt 2013, Nacka samt riket

Betygsutveckling i övriga ämnen

Från Skolverket har vi fått tillgång till betygsutvecklingen för eleverna i Nackas skolor också i några andra ämnen (Figur 6). Information om de natur- och samhällsorienterande ämnena saknas dock eftersom några skolor använder sig av blockbetyg i årskurs 6 istället för ämnesbetyg.

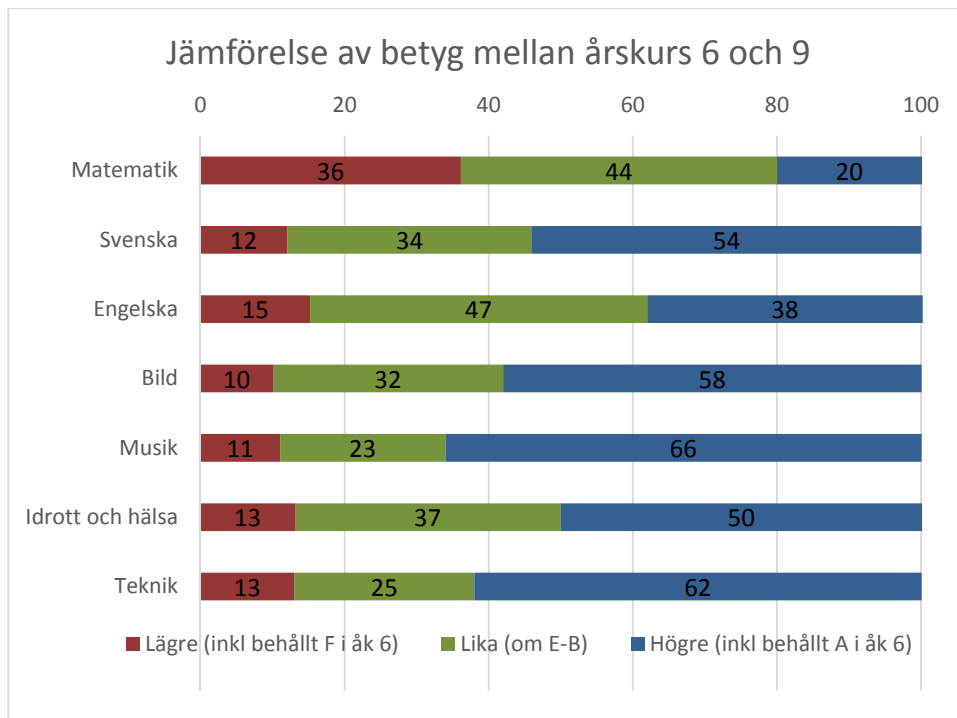
Här redovisar vi hur stor andel av eleverna som har höjt, behållit eller sänkt sitt betyg mellan årskurs 6 och 9. I gruppen som sänkt räknar vi även med elever som behållit F, och i gruppen som höjt räknar vi med de som behållit A.

Mönstret är likartat i alla ämnen utom matematik när det gäller andelen elever som har sänkt betyget eller behållit ett F mellan årskurs 6 och 9. Denna andel är låg: 10-15 procent av eleverna,

förutom i matematik där andelen elever i denna grupp är 36 procent. (gruppen består i stort sett enbart av elever som i årskurs 6 har haft godkända betyg (A-E), men som uppnår en lägre betygsnivå i årskurs 9).

Betygsutvecklingen i matematik särskiljer sig från utvecklingen i övriga ämnen genom att det enbart är 20 procent av eleverna som höjer betygen eller behåller betyget A när de går ut grundskolan. I engelska handlar det om 38 procent av eleverna, medan det är betydligt vanligare att eleverna höjer – eller behåller ett A – i ämnen som inte omfattas av nationella prov (bild, musik, teknik, idrott och hälsa); 50 – 66 procent av eleverna.

Figur 6: Nacka, jämförelse mellan elevers betyg i årskurs 6 och 9

Utbildningsenhetens analys och slutsatser

Maximal utveckling och stimulerande lärande har under en lång tid varit strategiska mål för utbildningen i Nacka. Att alla barn och elever utvecklas maximalt och att alla barn och elever stimuleras till nyfikenhet och lust att lära är också två av utbildningsnämndens fokusområden som gäller från och med 2017. Maximal utveckling innebär att det inte är tillräckligt att nå höga resultat vid en viss tidpunkt, det är också nödvändigt att titta på elevernas resultatutveckling i grundskolan för att sätta fokus på att alla elever, oavsett utgångsläge, ges stöd och stimulans för att utvecklas vidare.

Bilder av elevers resultatutveckling över tid är emellertid ovanliga. Den redovisning som vi tog fram för ett år sedan har fått uppmärksamhet av bland andra Sveriges kommuner och landsting (SKL). Många rektorer på skolor med årskurserna 3 och 6 uttryckte också stort

intresse för redovisningen och uttryckte att sådan återkoppling kan bidra positivt till skolans utvecklingsarbete. I rapporten med öppna jämförelser för grundskolan 2015/16 som publiceras i november 2016 finns en artikel om Nackas arbete. Skolverkets jämförelse av betyg i årskurs 6 och 9 i två ämnen på nationell nivå är första gången så vitt vi vet som en sådan jämförelse av elevers resultat över tid visas.

Våra resultat visar att det inte oväntat finns ett samband mellan elevers provresultat i årskurs 3 och 6, och mellan betygen i årskurs 6 och 9. Men det finns också en hel del elever som avviker från mönstret, och framförallt är det många som inte nått kravnivån i samtliga delprov i årskurs 3 som sedan får goda resultat i årskurs 6. Samma sak gäller elever med F i årskurs 6, där i stort sett samtliga fått högre betyg i årskurs 9.

Den slutsats som dragits i skoldebatten på nationell nivå om att en stor andel elever med F i matematik eller svenska i årskurs 6 inte får det stöd och den stimulans de behöver för att få ett godkänt betyg i årskurs 9 ser vi alltså inte i Nacka. Man bör dock vara medveten om det enbart är ett fåtal elever som erhåller F i årskurs 6.

På nationell nivå har Skolinspektionen identifierat utmaningar i undervisningen som ett område där många skolor kan bli bättre.⁵ Den generella bilden av betygsutvecklingen mellan årskurs 6 och 9 i Nacka för de ämnen vi kan jämföra över tid är dock att eleverna i stor utsträckning ges möjlighet att utvecklas och få en positiv betygsutveckling mellan årskurs 6 och 9. Det är en låg andel elever som haft en negativ betygsutveckling eller ligger kvar på F när de går ut grundskolan.

Mönstren vi ser i betygsutvecklingen inom matematik ger dock upphov till frågor om eleverna i Nacka kan ges mer utmanande och stimulerande matematikundervisning för att i ännu högre grad kunna behålla en hög betygsnivå eller höja betyget efter årskurs 6. Många skolledningar i Nacka har i dialoger med utbildningsenheten under 2016 tagit upp att man utvecklar matematikundervisningen, bland annat genom Matematiklyftet.

Det är svårt att analysera hur väl olika skolor lyckas stödja elevers kunskapsutveckling då det för flertalet skolor blir små elevgrupper när de delas upp mer detaljerat, efter vilken betygsnivå som uppnåtts. Variationen vid få observationer blir slumpmässiga. När det gäller betygsutveckling har utbildningsenheten inte tillgång till data för betyg i årskurs 6 på individnivå och kan därför inte ta fram uppgifter per skola. Det är dock angeläget att varje skola kopplar samman resultat och följer elevers kunskapsutveckling för att bedöma hur insatser för enskilda elever och undervisning för grupper fungerat. Flera skolledningar uttryckte intresse för att göra detta vid de resultatdialogerna med årskurs 3 till 6 skolor som utbildningsenheten genomförde våren 2016.

⁵ Skolinspektionen (2016), ”Tematisk analys. Utmaningar i undervisningen. Många elever behöver mer stimulans och utmaningar”, Skolinspektionen 40-2016:6874.

Utbildningsenheten menar att det är angeläget att ha dialog med skolledningar om dessa frågor, såväl för fördjupad förståelse som för att stimulera skolors arbete. Därför vill vi under våren 2017 träffa skolledningar för skolor med årskurs 9 för resultatdialoger.

De diagram som finns i denna tjänsteskrivelse är en utgångspunkt i diskussionerna med rektorerna. Frågeställningar som det är viktigt att analysera i dessa resultatdialoger är:

1. Hur stödjer och stimulerar vi elever som har *låga betygsresultat i årskurs 6*? Vad har vi gjort för de elever som lyckats med en positiv resultatutveckling till årskurs 9? Vad har vi gjort för de elever som behållit en låg betygsnivå över tid? Vad kan vi lära av elevernas resultatutveckling?
2. Hur stödjer och stimulerar vi elever som har *goda betygsresultat i årskurs 6*? Vad har vi gjort för dem som lyckades behålla de högsta betygsnivåerna i årskurs 9? Vad kan vi lära där resultatutvecklingen mellan årskurs 6 och 9 uteblev eller var negativ, trots goda resultat i årskurs 6?
3. Hur kan man förstå att utveckling över tid i *matematik* skiljer sig från utvecklingen i andra ämnen? I vilken grad får eleverna en utmanande och stimulerande undervisning utifrån sina olika behov?

Konsekvenser för barn

Utgångspunkten för denna studie är att alla elever, oavsett utgångsläge, ges stöd och stimulans för att utvecklas vidare. Underlaget kan användas för att stimulera och stödja skolorna i arbetet med detta.

Carina Legerius
Utvärderingsexpert

Åsa Arnell
Utbildningsexpert

Lotta Valentin
Enhetschef